

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет/інститут економічний

Кафедра економічної кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Моделі економічного розвитку

Освітня програма Економіка

Спеціальність 051 Економіка

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Моделі економічного розвитку
Викладач (-і)	к.е.н., доц. Пілько А.Д.
Контактний телефон викладача	+38(050)3735287
E-mail викладача	andriy.pilko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Моделі економічного розвитку» використовує досягнення різних теоретичних шкіл і покликана сформувавши цілісне бачення спектру моделей, котрі використовуються для вирішення задач оцінювання, аналізу та прогнозування економічного та соціально-економічного розвитку систем різного рівня складності та ієрархії. Розглядаються моделі економічного розвитку в контексті еволюції безпекознавчих парадигм.</p> <p>Методологія і методика, що використовується в дисципліні, базується на методології системного підходу, роботах вітчизняних і закордонних вчених з питань макроекономіки, економіко-математичного аналізу, регіоналістики, міжнародних економічних відносин.</p> <p>Актуальність вивчення дисципліни «Моделі економічного розвитку» в Україні ґрунтується на необхідності остаточного формування та подальшого розвитку національної моделі економічного розвитку.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу полягає в формуванні та засвоєнні студентами знань щодо цілей, задач та механізмів економічного розвитку, їх еволюції та специфіки розвитку в умовах посилення процесів регіоналізації та глобалізації, а також в отриманні студентами умінь і навичок з прикладного застосування засвоєних знань. Дисципліна покликана сформувати сучасне економічне мислення та світогляд студентів, забезпечити оволодіння ними сучасними знаннями та методами формування та практичного застосування моделей оцінювання, аналізу, оптимізації та прогнозування економічного та соціально-економічного розвитку.</p> <p>Мета реалізується через цілі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ознайомлення з існуючими моделями економічного розвитку, їх еволюцією та завданнями, які вирішуються з їх допомогою; 2. формування навичок самостійної розробки моделей оцінювання, аналізу та прогнозування економічного та соціально-економічного розвитку на основі наявної статистичної інформації на регіональному та загальнодержавному рівні; 3. формування навичок обґрунтування рішень щодо оптимізації управління процесами економічного та соціально-економічного розвитку на основі проведених модельних розрахунків. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Результати навчання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем. 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади). 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки. 8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач. 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, 	

інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

Компетентності:

ІК - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу - 180 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
Практичні	36
Самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий / вибірковий
7	051 Економіка	IV	Цикл професійної підготовки Вибіркові дисципліни

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Літерат ура	Завдання, год	Вага оцін ки	Термін виконання
Тема 1. Вступ до дисципліни. Предмет, об'єкт, методи та завдання дисципліни. Поняття моделі економічного розвитку. Структура моделі економічного розвитку.	Лекція, практичне заняття	[1-14]	Опрацювати лекційний матеріал, Підготуватися до практичного заняття, тести	0,8	До наступного заняття за розкладом
Тема 2. Еволюція моделей економічного розвитку. Модель лінійних стадій розвитку (зростання). Теорія структурних трансформацій.	Лекція, практичне заняття	[4,9]	Опрацювати лекційний	0,8	До наступного заняття за розкладом

Теорія зовнішньої залежності. Неокласична модель вільного ринку. Теорія ендогенного зростання. Модель сталого розвитку.			матеріал, підготуватися до практичного заняття, розрахункова робота, тести		
Тема 3. Типологізація ринкових моделей розвитку. Основні варіанти розвинених ринкових соціально-економічних систем. Англосаксонська модель. Східно-азіатська модель. Рейнско-Альпійська модель. Італійська, Португальська, Шведська моделі. Порівняльний аналіз економічної ефективності основних ринкових моделей. Соціальні й гуманітарні результати. Взаємодія різних типів розвинених ринкових економічних систем і проблеми глобального миру.	Лекція, практичне заняття	[3-5, 7-9]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, інд. творчі завдання, розрахункова робота, тести	0,8	До наступного заняття за розкладом
Тема 4. Порівняльний аналіз ринкових моделей розвитку Критерії типологізації ринкових економік. Механізм прийняття рішень (централізовані або децентралізовані). Економічні інститути. Правила (формальні й неформальні). Економічні ресурси. Природа й ступінь індивідуальних свобод. Стимули (моральні, матеріальні, примусові). Мета державного втручання. Розміщення ресурсів, розподіл ресурсів, стабілізація. Співвідношення плану й ринку.	Лекція, практичне заняття	[5, 9]	Опрацювати лекційний матеріал, Пройти тестування до теми, розрахункова робота	0,8	До наступного заняття за розкладом
Тема 5. Моделі управління грошово-кредитною політикою. Види моделей управління монетарною політикою центрального банку та їх роль в макроекономічній стабілізації. Таргетування інфляції та її вплив на показники економічного зростання.	Лекція, практичне заняття	[1-5]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести, розрахункова робота	0,8	До наступного заняття за розкладом
Тема 6. Моделі економічного розвитку в контексті еволюції безпекознавчих парадигм.	Лекція, практичне	[1,3,6,]	Опрацювати лекційні	0,8	До наступного заняття за

Економічна безпека. Соціальна безпека. Екологічна безпека. Концепція сталого розвитку. Безпека розвитку. Постановка та вирішення задачі управління регіональним розвитком в контексті еволюції безпекознавчих парадигм.	заняття		й матеріал, підготуватися до практичного заняття, інд. творчі завдання, розрахункова робота, тести		розкладом
Тема 7. Кластерні моделі економічного розвитку. Поняття кластеру. Мета створення кластерів. Кластери як інноваційна форма економічного розвитку регіонів. Кластери і територіально-виробничі комплекси: конвергенційні та біфуркаційні аспекти розвитку. Розвиток і розміщення нових локальних мережевих територіально-виробничих систем-кластерів.	Лекція, практичне заняття	[3,5]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести	0,8	До наступного заняття за розкладом
Тема 8. Моделі оцінювання рівня соціально-економічного розвитку. Використання математичного моделювання в управлінні соціально-економічним розвитком. Оцінювання соціально-економічного розвитку територіальних систем регіону. Система показників оцінювання рівня соціально-економічного розвитку. Інтегральні показники соціально-економічного розвитку. Нерівномірність та асиметрія соціально-економічного розвитку. Моделі аналізу асиметрії регіонального соціо-еколого-економічного розвитку.	Лекція, практичне заняття	[1, 3]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести	0,8	До наступного заняття за розкладом
Тема 9. Моделі прогнозування рівня соціально-економічного розвитку. Прогнозування показників соціально-економічного розвитку регіону та його завдання. Формування інформаційної бази. Нормативні і пошукові прогнози. Горизонт прогнозування. Прикладні прогнозні моделі.	Лекція, практичне заняття	[1-14]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести, розрахункова робота, контроль	0,8	До наступного заняття за розкладом

			на робота		
<p>Тема 10. Моделі ринкової трансформації в Україні. Неадекватність сприйняття вихідних умов ринкових перетворень. Сучасна господарська модель як система що відтворюється. Шокова терапія як метод досягнення макроекономічної збалансованості. Передумови формування нової економічної моделі. Інституційні умови формування нової економічної моделі. Участь громад в управлінні соціо-еколого-економічним розвитком територій.</p>	Лекція, практичне заняття	[3-7]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести,	0,8	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 11. Моделі економічного розвитку в інформаційному суспільстві. Вплив світогосподарських відносин на функціонування соціально-економічних систем різних типів. Зміна ролі держави. Інституціоналізм в постіндустріальному суспільстві. Еволюція основних моделей розвитку під впливом науково-технічного прогресу й глобалізації. Модель розвитку, що базується на знаннях, і глобальне інформаційне суспільство.</p>	Лекція, практичне заняття	[2-4,10-12]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести,	0,8	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 12. Процеси глобалізації та регіоналізації і їх вплив на формування моделей економічного розвитку Глобалізація: основні підходи до визначення. Формування глобальних економічних режимів. Роль транснаціональних корпорацій та міжнародних фінансових інститутів в формування національної моделі економічного розвитку. Регіоналізація та її вплив на формування моделі економічного розвитку.</p>	Лекція, практичне заняття	[1-14]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести, розрахункова робота, контрольна робота	1,2	До наступного заняття за розкладом
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	<p>100 бальна – 50 балів протягом семестру (поточна успішність, тести в дистанційній формі, написання та захист розрахункових робіт, індивідуальних творчих завдань, контрольна робота) та 50 балів за екзамен;</p> <p>“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні</p>				

	<p>відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв'язках;</p> <p>“задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>“незадовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>
Вимоги до письмової роботи	Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу, яка є допуском до складання заліку. Головна мета її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв'язанні задач студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів, якими формулами він користувався.
Семінарські заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни
Критерії оцінювання СРС	<p>За виконання кожної розрахункової роботи/творчого завдання студент отримує дві оцінки – одну за написання роботи і одну за захист. Оцінювання проводиться за національною шкалою.</p> <p>В процесі оцінювання рівня написання розрахункової роботи/творчого завдання звертається увага на своєчасність застосування відповідного інструментарію для вирішення задач розрахункової роботи, правильність графічної інтерпретації результатів побудови відповідних моделей, правильність розрахунків, грамотність та повноту формулювання проміжних та остаточних висновків до розрахункової роботи.</p> <p>В процесі оцінювання захисту розрахункової роботи звертається увага на рівень володіння теоретичним матеріалом, необхідним для виконання розрахункової роботи, орієнтування студента в основних етапах виконання завдань, вміння формулювати висновки до роботи.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<ul style="list-style-type: none"> – оцінка за поточне тестування (5 балів); – оцінка за відповіді на всі основні та додаткові запитання під час аудиторних занять (5 балів); – оцінка за контрольну роботу (10 балів); – оцінка за самостійну роботу (30 балів).
7. Політика курсу	
<ul style="list-style-type: none"> - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); - опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових робіт, проходження тестування в дистанційній формі навчання, виконання індивідуальних творчих завдань; - опрацювання і підготовка до дискусій з приводу матеріалу, викладеного в хрестоматіях для самостійної роботи; - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; 	

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).

Пропущені практичні, семінарські та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні незадовільні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському та лабораторному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

8. Рекомендована література

1. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: доп. Римському клубові / Б. Гаврилишин; упоряд. В. Рубцов. – К.: ПУЛЬСАРИ, 2009. – 248 с.
2. Моделювання соціально-економічного розвитку територій: наук.-метод. розробка / [С. М. Ромашко, І. З. Саврас, Р. Г. Селівестов, Р. В. Юринець]. – К. : НАДУ, 2013. – 44 с.
3. Зверяков М.І. Про зміну моделі економічного розвитку / М.І. Зверяков // Науковий журнал “Економіка України”. – 2015. – 6 (643). – С. 41-49.
4. Міщук О.В. Теоретичні аспекти формування моделей економічного розвитку / О.В. Міщук // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2013. – Т.18. – Вип 3/2. http://visnyk-ou.od.ua/journal/2013_18_3_2/35.pdf
5. Гавриш О.А. Методичне забезпечення моделювання економічного розвитку країн світу / О.А. Гавриш, О.М.Згуровський, А.Д.Кухарук, Н.Є. Скоробогатова / Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – 2018. – №4. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/6.pdf
6. Сухоруков А. І. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія / А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі. – К. : НІСД, 2012. – 368 с.
7. Фурсін О.О. Формування моделі стійкого економічного розвитку в умовах конкурентоспроможності / О.О. Фурсін // Гуманітарний вісник ЗДІА. – Випуск 33. – 2008. – С. 222 – 230. http://www.zgia.zp.ua/gazeta/visnik_33_223.pdf
8. Мартянов М. Структурно-інноваційна модель економічного розвитку регіонів України / М.Мартянов // Вісник КНТЕУ. 2015. № 1. – С. 34-45. <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2015/01/5.pdf>
9. Гранберг А. Г. Основы региональной экономики : учеб. для вузов / А. Г. Гранберг. – 4-е изд. – М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2004. – 495 с.
10. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.
11. Яхно Т.П. Підходи до формування моделі соціально-економічного розвитку національної економіки України / Т.П. Яхно // Електронний ресурс: [http://ird.gov.ua/sep/sep20184\(132\)/sep20184\(132\)_003_YakhnoT.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20184(132)/sep20184(132)_003_YakhnoT.pdf)
12. Пілько А.Д. Моделювання процесу оцінювання рівня економічної безпеки регіону / А.Д. Пілько, Н.В. Савчук // Бізнес-Інформ. – № 8. – 2015. – С. 77-84.
13. Пілько А.Д. Соціально-економічний розвиток регіону: пошук нових орієнтирів та механізмів реалізації в контексті еволюції безпекознавчих парадигм / А.Д. Пілько, Т.П. Гарда // Бізнес-Інформ. – 2016. – № 10. – С. 112-116.
14. Пілько А.Д. Моделювання процесів оцінки й аналізу рівня соціо-еколого-економічного розвитку регіону / А.Д.Пілько, Т.П.Гарда // Проблеми економіки. – 2017. – № 2. – С. 324 – 330.

Викладач

Пілько А.Д.